

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՆԱՊԱՐԱԿԱՆ

Թիւրքիայի և Ռուսիայի համար տարեկան 23 ֆրանկ
Ռուսիայի համար տարեկան 20 »
Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ փոստի ծախքը:

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 7

1885 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 7

(ՕԳՈՍՏՈՍ 26 Հ.Տ.)

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԱՐԱՐ

Կը հրատարակուի Ղ. և Շրթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Մանուցման 1 միջակ գիրը 1 ամիսով կարժէ. 1 գլխագիրը 2 ամիսով:

ԲԱՆԱՊԱՐԱԿԱՆԻՆ. — Բաղդա-
տներ փոքրիկատ. — Մակար Կարապի-
կա. — Նամակ Ֆրանսայի (Փարիզ). — Տե-
ղական. — Արտասանմանի բարբ. — Մա-
նուցումներ. — Բանասիրական (Ֆրանսա-
կան սկզբնական դպրոցների ուսուցչի
նիւթական դրոշմներ):

ԲԱՆԱՊԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ Ի ԵՍՏԵ

Կաթնորկիտական վերջին երկու
կանգիդաններն էին Ամեն. Մակար և
Մելքիսեդեկ Սրբազանները յորայ Մա-
կար Սրբազան հաստատուեցաւ Կա-
թնորկիտ:

Բաղդատները թէ այս երկու Սրբ-
ազաններէ ո՞րին հաստատութիւնը ա-
ւելի նպատուաւոր է մեր ազգի և
տեանները թէ տեղի կա՞յ վրիպկներ
հանելու այժմ, Վեհ. Մակար Կաթն-
որկիտի հաստատութեանէն յետոյ:

Ամեն. Մակար Սրբազանի հետ մի
անգամ միայն տեսակցած եմ, ինչ-
պէս և Գեր. Մելքիսեդեկ վարդա-
պետին հետ մի անգամ միայն ի Կ.
Պօլիս: 1877 թուին էր երբ Վանէն
կերթայի Տփլիս, 10 օրի չափ հիւ-
րընկալուեցայ Ս. Էջմիածնի վանքը
ուր Ամեն. Մակար Սրբազանին և ծա-
նօթացայ յանձնարարագրով Մարկոս
էֆէնտի Աղարէկեանի որ այն ժամա-
նակ Վանի օգնական նահանգապետն
էր. բնականապէս ազգային ընդհա-

նուր վիճակին (թէ՛ ի Տաճկաստան
տան և թէ՛ ի Ռուսաստան) վը-
րայ ալ խօսակցութիւն ունեցանք և
Ամեն. Մակար Սրբազան սա խոր-
հորդ, կամ թէ աւելի ճիշդ, սա խը-
րատ տուաւ ինձ: Մեր ազգ այնպիսի
վիճակի մէջ կը գտնուի այժմ, ասաւ
նորին Սրբազանութիւն, որ ամեն հայ
իր գլուխ կախած իր գործին աշխա-
տելու է. վարդապետը իր եկեղեցա-
կան գործի, վարժապետը իւր ու-
սուցչական պաշտօնի և արհեստա-
ւորը իր արհեստի մէջ լաւ աշխատե-
լու և յառաջդիմելու ջանքեր թող
անեն և այս անհատական ջանքերով
ազգն ալ յառաջ կերթայ: Պէտք է
զգուշանալ չափազանցութիւններէ և
մեր կարողութենէ վեր ձեռնարկներէ
որք կրնան վնասակար դառնալ:

Այս միակ տեսակցութիւնը այն
գաղափար տուաւ ինձ Մակար Սրբ-
ազանի վրայ թէ պահպանողական
գաղափարներով անած մի ծերունի
եպիսկոպոս է: Իսկ Մելքիսեդեկ
վարդապետի հետ ունեցած տեսակ-
ցութիւնս սա գաղափար ինձ տուած
է թէ աշխարհական եղած աստե-
ն փոքրիկատէ ազատամիտ եղած է
եղեր երբ Խրիստեան Հայրիկի մօտ
փոքրաւոր ընդունուեալ է. յետոյ վար-
դապետութեան պաշտօնին մէջ պահ-
պանողական դարձած է. իսկ եպիս-
կոպոս լինելէն յետոյ ալ աւելի յա-

ռաջ գնացած է իր պահպանողական
գրիքի մէջ:

Ուրեմն այս երկու Սրբազաններ
ալ պահպանողական կուսակցութեան
կը պատկանին սկզբունքի տեսակէ-
տով և շնորհ հատկաւ թէ այն Ռու-
սաստանցի դէպուստատներ (երեւոյն
խան) որք երբեմն ներսէս Սրբազա-
նին Կաթնորկիտութեան քուէ տուին,
այժմ մի և նոյն ունեւոր ինչպէս ելան
Ներսէսի քաղաքականութեան սա-
տիկ հակառակորդ եղող Մելքիսեդե-
կին քուէ տուին. կամ այն է որ այդ
քուէարկուներ ընտւ տեղեակ չեն
Տաճկաստանի ազգային գործերին և
անձերին և կամ այն է որ իրենց
արդէն ընդունած սկզբունքի դրօշա-
կին դաւաճանելով ծաղկեցին մի կողմ
դրին զայն:

Երբ Մակար և Մելքիսեդեկ սկզբ-
բունքի տեսակէտով գրեթէ տարբե-
րութիւն չունին, քննենք և բազդա-
տենք իրենց գործեր, կամ աւելի
ճիշդ անդործութեան հետեւանքներ,
զի նոյա ընդունած պահպանողական
սկզբունքը անդործութեան կառաջ-
նորդէ մեր մէջ ընդհանրապէս:

Մակար եպիսկոպոս երկար ժամա-
նակ Տփլիսի առաջնորդութիւնը վա-
րեց և գրեթէ ոչինչ գործ չունեցաւ:
Մշակ լրագիրը որ այն կողմի ազատա-
միտ և գործն հայ երիտասարդա-
թեան ձայնն էր, մեղադրեց Մակար

Սրբազանի ընթացքը: Եւ ի՞նչ արաւ
Մակար Սրբազան: — Լռեց:

Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս մի քանի
տարի է որ Զմիւռնի առաջնորդութիւն
կանէ և գրեթէ ոչ մի գործ չէ արած:
Արշալոյս Արարատեան լրագիրը որ մի
երիտասարդ խմբագրապետի իրաւա-
ստութեան ենթարկուելով Զմիւռնի ա-
զատական հայ երիտասարդութեան
ձայնը կը ներկայացունէր, համարձա-
կեցաւ վախճանելու և շատ չափաւոր
սճով քննադատել Մելքիսեդեկ Սրբա-
զանի ընթացքը: Եւ ի՞նչ արաւ Մել-
քիսեդեկ Սրբազան: — Կրօնական իշ-
խանութեան միջոցով հալածեց «Արշա-
լոյս»ը:

1884 ին կաթնորկիտական բնորո-
թեան ժամանակ, ինչպէս ամեն տեղ,
Զմիւռնի հայ լրագրութիւնն ալ իր ընտ-
րելիներ կը ներկայացունէր: Արեւելեան
Մամուլ Մելքիսեդեկեան կուսակցա-
թեան ձայնն էր. իսկ Արշալոյս Ներ-
սէսեան կուսակցութեան ձայնը լինե-
լով, կը յանգգգէր Ներսէսն ու Մել-
քիսեդեկը իրարու հետ բազդաւել և
Ներսէսը շատ բարձր գիւրքի մէջ դա-
նէր: Միևնոյն ժամանակ Մակար Սրբ-
ազան Կաթնորկիտական Տեղապահ
պաշտօն կը վարէր և կը նախագահէր
Բնորոշական Ժողովին: Ի՞նչ արաւ
Մակար Սրբազան Էջմիածնի մէջ երբ
տեսաւ ազգին եռանդուն բողբոջը
Ներսէսի ընտրութեան համար, ի սկի

ԲԱՆԱՊԱՐԱԿԱՆ

ՅՐԱՆԱԿԱՆ ՍԿԶԵՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ
ՌԻՍՈՒՅԵՒ ՆԻԻԹԵԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մի ֆրանսացի ուսուցիչ Պ. Ժ. Մանու-
էլ, Հալիք քաղաքի ուսուցչական ժողո-
ւիտ Պ. Նեղատի առաջարկած հարցին նա-
մակով պատասխանելով յայտնում է թէ
իւր բնական տեղն ամսական ինչ է ծախ-
սում իւր սննդի համար մի ուսուցիչ իւր
ընտանիքով (հայր, մայր, 8-12 տարեկան
երկու մանուկներ):

Table with 2 columns: Item (e.g., Հաց, Գին, Միս) and Price (e.g., 75, 60, 12). It lists various food items and their costs in francs.

Ընդամենը 103 ֆր. 65 ամս.
12 ամիսներ համար կանէ 1243 ֆր. 80 ամ.
Եթէ ես Պ. Նեղատին ներութիւն տալ

չլիսեմս, կաւեյանքի թէ հարկաւոր է
որ ուսուցչի տանն ևս լինի մի փոքր շա-
քար, մի փոքր սուրճ և մի բաժակ խը-
միչք, վայելչապէս ընդունելու որեւիցէ
այցելու քայքայումին: Իմ վերաբերմանը
կանամ ձեզ, շարունակում է նամակագիր
ուսուցիչը, որ ես այն չափազանց բազմա-
թիւ ուսուցիչներէն եմ, որոնց ուժերը
900 ֆրանկ է, և ինձ շատ բազդաւոր պի-
տի համարում, որ չունեմ ոչ երեխաներ և
ոչ կին:

Արդարեւ հետաքրքիր է իմանալ ֆրան-
սական ուսուցիչների ուժերի քանակը:
1870 թ. սահմանափակ, որ ուսուցչական
ուժերը 1871 թ. յունվարի մինչև 700 ֆր-
անկից պակաս չլինէր, իսկ 5 տարի ծա-
ռայածները—ոչ պակաս 800 ֆրանկից:
1873 թ. որոշուեցաւ 4 կարգի բաժանել ու-
սուցիչներին, հետեւեալ ուժերները յառ-
կացնելով. 1. կարգի ուսուցիչները ստա-
նում էին 900 ֆրանկ, 2. կարգի ուսուցիչ-
ները—1000 ֆրանկ, 3. կարգի ուսուցիչ-
ները—1100 ֆրանկ, 4. կարգի ուսուցիչ-
ները—1200 ֆրանկ:

Ուսուցչուհիները բաժանված են 3 կար-
գի: 1. կարգի ուսուցչուհիները ստանում

են ոչ պակաս 700 ֆրանկից, 2. կարգի ու-
սուցչուհիները—800 ֆրանկ, 3. կարգի ու-
սուցչուհիները—900 ֆրանկ: Գիւղի ու-
սուցիչները ստանում են 800 ֆրանկ և ու-
սուցչուհիներն 650 ֆրանկ: Ուսուցիչը և
ուսուցչուհին 5 տարի անընդամիտ պիտի
ստուգուին կարգում ծառայէ հետեւեալ կարգերն
անցնելու համար: Ուժերին աւելանում է
վկայական ունեցող ուսուցչին, որաւ անձ-
նական արժանատւորութիւն ունեցող ու-
սուցչին և թանկութիւն տիրող տեղերի
ուսուցիչներին: 1875 թ. ուսուցչական ու-
ճիկներն աւելացան: 1882 թ. հետեւեալ ցու-
ցակից կարգի է տեսնել թէ ֆրանսական
ուսուցիչներն ո՞րքան ուժերներ էին ստա-
նում միջին թուին: Մօտ 1000 ֆրանկ ստա-
նում էին 14,878 ուսուցիչներ և 23,586
ուսուցչուհիներ: 1300 ֆրանկ ստանում
էին 21,429 ուսուցիչներ և 5038 ուսուց-
չուհիներ: 1600 ֆրանկ ստանում էին 7195
ուսուցիչներ և 1492 ուսուցչուհիներ:
1900 ֆրանկ ստանում էին 2338 ուսուցիչ-
ներ և 1447 ուսուցչուհիներ: 2200 ֆրանկ
ստանում էին 1255 ուսուցիչներ և 473
ուսուցչուհիներ: 2200 ֆրանկից աւելի
ստանում էին 1506 ուսուցիչներ և 427 ու-

սուցչուհիներ: Ամենատարբեր ուժերն է
1000 ֆրանկ: Ամենաբարձր ուժերն 2200
ֆրանկ է: Ուրեմն բազմակողմանի կերպով
լուստւորված, մանկավարժ օրէն դարդա-
ցած, բազմաթիւ պիտոյքներ զգացող,
քաղաքակրթված և անդադար աշխատող
ֆրանսական ուսուցիչը ստանում է սա-
նաւուն տարեկան մօտ 1000 ֆրանկ և առ-
տաւելն 2200 ֆրանկ: Թող հայ ուսու-
ցիչներն համեմատեն իրանց բարոյական,
մասնորակն դարդացումն, ֆրանսական
նախադժեքի ընդարձակ պահանջները և
իրանց ոչինչ նախադժով կապված լինելը
և կատարեալ անպատասխանատւութիւնը
և յետոյ ամեն առանց կարմիրութիւն
թէ իւ-
րանք ո՞րքան հարկւրներ աւելի են ստա-
նում քան թէ ֆրանսական ուսուցիչները:

Ֆրանսիացի ուրիշ երկու շատ օգտա-
ւէտ հաստատութիւն կայ. նախ ուսուցիչ-
ների օգնականներ և օգնականուհիներ,
որոնց նիւթական դրութիւնը բարձրվե-
ցաւ 1870 թուից, իսկ 1871 թուից պար-
տաւորված են ամենքն անընդամիտ ուսուց-
չական վկայական ունենալ:

(Շարունակելի)
(Արտատպւած Մանկավարժացէն)

խաղաղութեան ինք ճրարարական տուաւ: Ինչ արտա Մեղքիսեղեկ Սրբազան Զմիռնի մէջ երբ տեսաւ իւր ժողովրդի համակրութիւնը ներսէսի համար: Վրիժառութեան համար այնպիսի անպատիւ դարձուածներ արտա որ հայերէն անդրանիկ լրագիրը, Արշալոյս, հայ սուղին մէջ 40 ի մօտ տարիներ կեանք ունենալէ յետոյ, Մեղքիսեղեկի շնորհով բոլորովին խախտուեցաւ քաղաքական իշխանութեան ձեռքով և խմբագիրն ալ բանտարկուեցաւ:

Մեր տեղ չներեր երկար մանրամասնութիւններ և բաղդատութիւններ իմանել այսօր այս անձուկ էջերի մէջ: Երբ առիթը ներկայանայ, դարձեալ կը խօսինք զի շատ բաներ կան խօսելիք: Առայժմ սաշտի կանոնք որ Ռուսահայեր Մակար Սրբազանը կաթողիկոս ունենալով գէթ սա առաւելութիւնը կանխեան որ արդէն կը ճանչեն զինք: Իսկ Մեղքիսեղեկին նոր պիտի փորձէին և ճանչէին:

Հաւագին է ունենալ իւր առջև մի անկեղծ և ծանօթ հակառակորդ (նոյն համար կառնէք որ հակառակ են Վեհ. Մակար Սրբազանի ուղղութեան) քան թէ մի կեղծաւոր բարեկամ: Իսրայէլ ինչպէս լինիլը յետոյ յանկարծ տեսնէ մօրը:

Նոյնին հարածուած Գարեգին վարժապետը այժմ եղած է մի հալածող Մեղքիսեղեկ Սրբազան և այս փոխումը մարդ տակաւին չլացուեցաւ համար իւր հին համակրողներէ, գիտէ թէ ինչ պէտք է անել: Նա անցուցած է իւր երկրորդ ձեռքին մի թաշկնայ ձեռնոց: Մ. ֆ.

ՄԱԿԱՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ (1)

Շարժում սկիզբէն ի վեր առիթ ունեցանք հաւաքելու այս ծանր իրողութեան առիթը եկեղեցական, երեսփոխանական, վարչական և ժողովրդական շրջանակներու մէջ արտա-յայտեալ տարաբնույթիւններ, և ուշադրութեամբ դիտելինք թէ Մակար Սրբազանին կաթողիկոսացման լուրն ունեցող կարծած անմարտ տարաբնութիւնը չէր բրած հոյ արքեպիսկոպոսներու, եպիսկոպոսներու, վարդապետներու և քահանաներու վրայ:

Եկեղեցական աղանձներու մէջ կը խորհուի թէ Մակար Սրբազանին կաթողիկոսացման խնդրին անպատճառ Սահմանադրութեան բռնադատման խնդիր մը նկատուի չենք որովհետեւ ռուս կառավարութիւնն սկիզբէն ի վեր յայտարարած էր թէ Լիւթիւնի

(1) Որովհետեւ Մակար մեր թղթակից յայտած էր թէ գիւրտութիւն չեն ունեցած կարգաւ «Արեւիք» ի վերջին թիւերը, աւելորդ համարեցինք այդ օրաթերթի օգտութիւնը: 40/22 թիւին մէջ իւրաքանչեւ իւրաքանչեւ գրած տառերը զոյգ յօդուածի մի քանի մասերը քաղելով զենել այստեղ: Այդ յօդուածը բնագծաւորէն յոյս կը տայ թէ այժմ ինչ կարծիք կը տիրէ Վ. Պօլին մէջ կաթողիկոսական ընտրութեան նկատմամբ և թէ Մեղքիսեղեկ Սրբազան չընտրուելով Մակար Սրբազան ընտրուելուն գէթ բողոքելու հաւանականութիւն չկայ այստեղ:

Կաթողիկոսի ընտրութիւնը Թուրքիոյ Հայոց Սահմանադրութեան օրինօք կամ Կ. Պօլսոյ Ազգ. Ժողովոյն որոշած տնօրինութեամբ չի կրնար կատարուիլ, այլ Պաշտօնեայով Ռուսիա երբէք չպիտի ճանչէ մեր Սահմանադրութիւնը՝ զոչելով իւր Պաշտօնեան, և հետեւապէս մեր Սահմանադրական իրաւունքներ խնդրողներքն չեն: Եկեղեցւոյ օրէնքով անշուշտ պէտք էր որ Ազգին մեծամասնութեան ընտրուածը Կաթողիկոս հռչակուէր, բայց քանի որ Պաշտօնեան կայ ու կը մնայ, Լիւթիւնի Հայրապետը այդ օրէնքով պիտի ընտրուին, և մենք չենք կրնար երբեք ընդունիլ և երբեք մերժել մի և նոյն օրինօք ընտրուող Կաթողիկոսներ: Անոնք Ռուսիոյ Հայոց համար օրինաւորապէս ընտրեալ Կաթողիկոսներ են, և մեզ համար ևս այնպէս պէտք է լինին մինչև որ օրէնքն իսկ փոխուի: Ձանանք ուրեմն Պաշտօնեան վերաբնեւ տալու. բայց զգուշանաք փոփոխել տալէ Պաշտօնի ընտրական մասը զի այդ ընտրական եղանակ ճշմարտապէս համաձայն է մեր եկեղեցւոյ ոգւոյն եւ աւանդութեան, եւ ժողովրդային ազատ եղանակ մ'է կաթողիկոսի ընտրութեան, և ո' գիտէ, եթէ Սահմանադրութեան մէկ երկդմի պարբերութիւնը չի կաշկանդէր զմեզ և երբ քաւառք ուղղակի մասնակցին երկերկու պատուիրակներով, Կաթողիկոսական ընտրութեան էյք բոլորովին տարբեր կրնար լինիլ:

Խնդրոյն օրինական կողմն այսպէս նկատուի յետոյ, գիտել կը տրուի թէ Մակար Սրբազան կը գտնուէր Եկեղեցական Համագումար ժողովոյ ցանկին գլուխն: Այս կապացուցանէ բացարձակապէս և միանգամ ընդ միշտ, թէ Թուրքիոյ Հայոց եկեղեցական մասը բոլորովին արժանաւոր կը համարէր զՄակար Սրբազան Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աթոռին վրայ բազմելու: Դիտել կը տրուի նաեւ թէ Ազգ. Ժողովոյ 16 եկեղեցական երեսփոխանաց տնեքն ալ Մակար Սրբազանի առանքը գրած էին Եւանդիկ Յանկին մէջ: Բայց երեսփոխանութիւնը զիւր երբորդ ընտրելին իսկ չբաւ եկեղեցականութեան առաջին ընտրելին: Անցեալ տարի երեսփոխանութիւնն ունէր երեք ընտրելիներ, Ներսէս Պատրիարք, Խրիսեան Հայրիկ և Մեղքիսեղեկ Սրբազան, որոնց երեքն ալ անհատապէս Մակար Սրբազանէն առաւել արժանաւոր կը համարուէին: Բայց այս տարի, երբ հոգեւոյն Պատրիարքին վախճանեալ՝ հարկ եղաւ ո' և է անուն մը գտնելով ըսել Եւանդիկ Յանկին, երեսփոխանութիւնը գարձեալ չը բարեհաճեցաւ Մակար Սրբազանին անունը գէթ երբորդ ընել: Եկեղեցականք Ազգ. Ժողովոյ այս ընթացքը շատ ճարտար չեն գտնել, և կրնան թէ այդ պատճառաւ Ռուսիոյ Հայ եկեղեցականութիւնը մեր Ազգ. Ժողովոյ ընթացքին գէթ զայրացաւ: Գտնուեցան Սինոդի և Միաբնութեան անդամներ և մինչև իսկ Առաջնորդներ, որք գտնուեցան թէ Թուրքիոյ Հայք Կա-

թողիկոսութիւնն իրենց սեպհականել կուգն: «Միթէ Ռուսիոյ Հայ եկեղեցականութիւնն ստորի'ն և անարժան մարմին մ'է, որ անոր մէջէն ո'չ ոք Կաթողիկոս ընտրուի, կամ գէթ երբ Ընտրեալաց Յանկի մը մէջ գրուեալ արժանաւոր համարուի Թուրքիոյ Հայք մօտաւորապէս երկու միլիոն են և մեք մէկ միլիոն: Երկու անգամ անոնցմէ Կաթողիկոսներ բաղմանայ յիշմիածին. ներքին չէ՞ մի թէ որ անգամ մ' ալ մեզմէ ընտրուի Կաթողիկոս»): Ի հաստատութիւն այս գտնաւորմանց, Պօլսեանի բարձրատիճան եկեղեցականք ամենք կը յիշեցնեն մեզ թէ իրենց սիրեցեալ գլուխն՝ հանգուցեալ Պատրիարքը՝ Կաթողիկոսական Յանձնաժողովոյ մի կարեւոր նշառքին մէջ, յորում կը խորհրդակցուէր Մակար Սրբազանի ընտրութեան և հաստատման պատահականութեան վրայ, յայտարարած էր եւանդագին թէ «արդարութիւն եւ իմաստութիւն է որ այս անգամ ալ Կաթողիկոս Ռուսիոյ Հայոցմէն ընտրուի, մանաւանդ երբ անոնց մէջ կայ ընտրելի մը որ քան զայլ ամենայն ընտրելի արժանաւորագոյն է»: Այսպէս յայտարարած, և Մակար Սրբազանի ընտիր հանգամանոց վրայ երկարօրէն խօսած էր Ներսէս Սրբազան: Բայց իւր յորդորներ ուշադրութեան չառնուեցան:...

Ամեն պարագայի մէջ եթէ ռուս կառավարութիւնը գիտում մ' ունէր, զիսցած է զայն սքողել 50 տարի յառաջ հաստատեալ օրէնքի մը ծածկոյթին տակ: Այդ ծածկոյթը պատուելու համար մեք ևս նոյն կառանքին վրայ կենալու էինք, այսինքն գաւառներէն պատուիրակներ որկելու էինք, և յայնժամ թերեւ Մակար երկարօրէն կաթողիկոսացնել զՄակար, ռուս կառավարութիւնն օրինաւորապէս կատարեալ ընտրութեան մը գէթ առաւելութիւն չէր ընէր: Մեր բռնած ընթացք ռուս կառավարութեան իրաւունք պիտի տայ Օրէնքն իւր կողմ առնուլ, մինչև աւելի ճարտարմտութեամբ մեք կրնայինք մեր կողմ ունենալ Օրէնքին այժմ, և համեմատեալ անհատական, եթէ ամենաւնագատակն էր որ Մակար Սրբազան կաթողիկոս չլինէր:

Ահա, այսպիսի նկատմաներով և կեղեցական աղանձներու մէջ տատնել հակադրութիւն մը չենք տեսներ ո'չ Մակար Սրբազանի անձին գէթ, ո'չ ալ Ն. Սրբազանութեան հաստատման գէթ: Եւ ինչ կը շահինք, կրնան մերժելով զՄակար միթէ պիտի ահաբեկի ռուս կառավարութիւնն, և միթէ ազով պիտի պարտաւորեմք զնա հրաժարելու Վիպի իրաւունքէն: Կամ միթէ, չճանչելով զՄակար, պիտի մեղնք զՆ. Սրբազանութիւն հրաժարուին տալու. բան մը զոր չի կրնար բռնել, քանի որ նախ քան զհաստատութիւնն ի հարկէ ռուս կառավարութիւնն Ն. Սրբազանութեան խառնում պատշաճ էր կաթողիկոսական պաշտօնը վարելու. կամ, վերջապէս, չճանչելով գնորդներ Կաթողիկոսը, մեր սահմանադրական օրէնքն ընդու-

նե՞լ պիտի տանք ռուս կառավարութեան: Բոլոր տանք անհնարութիւններ են, կրնուի, և մեր մերժման միակ հետեւանքը պիտի լինի վիճ մը բանալ էջմիածնի և Թուրքիոյ Հայոց մէջ: Իսկ եթէ կը փափաքինք՝ մերժողական ընթացք մը բռնելով՝ պարտաւորել նոր Կաթողիկոսը մեզ գոհացում տալու ապագայ մասնակցութեան խնդրոյն մէջ, ասոր միակ միջոցն է՝ զինք ճանչելու առիթը՝ քաղաքավարօրէն յուզել զայս խնդիր, և հետամուտ լինել անոր կարգադրման, չմոռնալով սակայն թէ, Պաշտօնեայի ընտրական եղանակն աշխարհի լաւագոյն եղանակն է կաթողիկոս մ' ընտրելու համար: Մնաց որ, կրնուի, նոր Կաթողիկոսն իւր առջև ունի ազգային-եկեղեցական ծանր խնդիր մը, վարժարանաց խնդիրն. և ո'րն օգտակար է այս խնդրոյ գոհացուցիչ կարգադրման համար. ունենալ Կաթողիկոս մը, որ ազգին երկու երրորդ մասէն տարածութեալ է, թէ Կաթողիկոս մը, որ կրնայ ըսել և զգալ թէ իւր կանգն ունի ամբողջ ազգը... (Արեւիք)

ՆԱԽԱԿ ԶՐԱՆԱԿՆԵՐԸ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԶԱՆԱԿՆԵՐԸ ԵՒ ՆՐԱ ԳՈՐԾԵՆԵՐԸ

Մօտ երեք շաբաթ կայ, որ այստեղ հանդիպեցանք մի հոյ երեսփոխարդ Մ., խեղճ բանասիր հազատու խօսակցներով նրան՝ մենք տեղեկանք, որ նրա նպատակն է միլիոն Մանչեսթը, ուր պիտի պարտաւորէ մերենագործութեամբ: Երբեք մեր Մ.-ը խնդրեց մեզի, որ մի որ և է կերպով օգնութիւն տանք իրեն՝ փառելից ուղեւորուելու համար: Նրա խնդրած գումարը մօտ 50 ֆրանք էր: Հաստատեալով, տեղեկանքին փոխարինելով, զրկանքների, քաղցի գէթ, խնայել, հայրենասէր հօգուով, այդ երեսփոխարդն արդարեւ արժանի էր մի որ և է օգնութեան: Մակարն նրա գրութիւնը Փարիզի նման մի քաղաքում հեշտ է հասկանալ, թէ ո'րքան նեղ ու գժտաւորն է, քանի որ ինքը առանց գործի է, առանց տալի, գրելի է քաղցած, գիշերներով փողոցում քամիի ու անձրեւի տակ: Խեղճ երեսփոխարդն ամբողջ շաբաթ ներով այստեղ փնտռում էր մի գործ իրեն համար, որով կը կարենար երկու երեք ամսում մի գումար ունենալ և այդպիսով մեկնել գէպի Մանչեսթը, կամ հէնց Փարիզում մը: Նալ—բայց իզուր: Նոյն իսկ Յարեն փառնով իւր բանասիրներ անգործ այստեղի փողոցներում թափառում են՝ մի կտոր հացի կարգում:

Վերջապէս այդ երեսփոխարդը «Փառելիք Հայկապետն Ռուս միտակցաց Ընկերութեան» անդամներէ մէկը լուստնալով մի յանձնարարական նամակ Պ. Կ.-ին ուղղուած՝ գիմեց այս վերջինին, իրեն «Ընկերութեան» խորհրդի անդամին Այդ նամակում լինեց զգուշութեամբ Պ. Կ.-ից, որ նա խորհրդի նկատում ներկայացնելով այդ-

արու-
թիւն-
ածման
ի հ մը
հայոց
մեր-
պար-
զ ու-
կցու-
կ մի-
քա-
նդիր,
պղը-
Պաւ-
խար-
քողի-
որ,
սուջե
ծանր
ն . և
ուհա-
ունե-
երկու
թէ
եւ
միտը
եք)

ՆԲԱ

այս-
խոտ-
ստով-
նկու-
Միկել
այսու
ստուգ-
և է
Փա-
նրա
րանք
անքի
ռադի
ով,—
ժանի
սկոյն
ան մի
թէ
նի որ
ստա-
նկրով
ստի-
սով-
զործ
եր-
ունե-
դէպի
մ մը-
ծրան-
ան-
սովա-
«Փա-
լն-
լու-
աման
վեր-
խոր-
լոյդ

նամակը՝ յայտնէ, որ երկուստեք Մ-ը «Բնկերութիւն»ից մի չնչին օգնու- թիւն է խնդրում:

Եւ ի՞նչ, Պ. Կ-ը մոռնալով բոլոր քաղաքավարութիւն՝ անկրթաբար վը- ունդուում է խեղճ երկուստեքին, չու- ղենալով մինչ իսկ յանձնարարական նամակը կարգաւ վերջացնել և միւս- նոյն ժամանակ յայտնում է որ «Բնկե- րութիւն» պիտի տեսակ բաների համար ստակ չի տար»: Այս նրա բուն խօս- քերն են: Երբոր երկուստեք նամա- կաբերը մեղմաբար նկատեց Պարոնին, որ ի՛նքը, Պ. Կ-ը, չէ կարող խորհրդ- դի կողմից պատասխան տալ՝ առանց նրան յայտնելով իր խնդիրը, Պ. Կ-ը բղաւեց՝ նրա վրէժն թէ՛ «կոկորդի- կցուէ կոր, խօսող չեմ ուղեր...»

Ահա հայրենասէր «Բնկերութեան» խորհրդի հայրենասէր անդամը: Խայտառակութիւն չէ՞ այս:

Արդարեւ ո՛ր է «Բնկերութիւնը»...: Նրա մասին ձայն-ծրագուն չկայ: Ահա վեց տարի է գրեթէ, որ նա գոյու- թիւն ունէ: արդեօք ի՛նչ օգուտ է բերել մեզի: Ոչ ի՛նչ: Անշուշտ ստակ կայ նրա գանձում և որքա՞ն է՝ գրա- ղումները: Մօտ 7000 ֆրանք: Բնակա- նարար նա օգնում է, այնպէս չէ՞, Փա- րիզի հոյ չքաւոր ուսանողներին, ու- ընքը գրամական նեղ գրութեան մէջ ընկած ժամանակը պատրաստ են նոյն խի սնկապիքով ստակ խնդրել «Բնկե- րութիւն»ից: Երբէ՛ք «Բնկերութիւ- նը» չէ՛ օգնում նրանց՝ նրա նպատա- կից գուրս է այդ: Հապա ի՛նչ է նը- րա նպատակը: Ճշմոտիւնն ասեմ, ի՛ն- քն էլ չգիտէ:

Մինչդեռ «Բնկերութիւն»ն այս- պէս անգործունէութեան մէջ թա- ղում է, Փարիզի փողոցներում մի խեղճ հայ պանդուխտ գիշեր-ցերեկ թափառելուց, գործ աշխատելուց և գործադէմարար այն չգտնելուց՝ յոգ- նում է և յուսոյ մի կոյծով գիմում «Բնկերութեան» խորհրդի անդամնե- րից մէկին, որի անվայել հետեւանքն արդէն յայտնի է ընթերցողին:

Բայց միթէ իրաւի Պ. Կ-ի խօսքերը ճիշդ են թէ՛ «Բնկերութիւն»ն այդ տեսակ բաների համար ստակ չի տար, թէ նպատակից դուրս է այդ: Միթէ մէկ ազգային բարի գործ արած չի լինի «Բնկերութիւն»ը, եթէ 50 ֆրանք տայ այն պանդուխտին, նրան իր նպատակին հասցնէ, մինչ անգամ այն պայմանով, որ երկուստեք Մ-ը երբ որ կարող կլինի կրթադարձնէ իր վերջրած գումարն «Բնկերութեան»...: Ահ, թագէ՛ք խնդրեմ, երկուստեք Մ-ի պատահարն առաջին օրինակը չէ՛ որ մեղ ապացուցանում է, թէ ո՛ր- քան «Բնկերութիւն»ն անբնական է այդ տեսակ մի գեղեցիկ բան անելու: «Մենք անկարող ենք ամեն մի հայ պանդխտին օգնութիւն տալու, մեր գրամական կարողութիւնն այդ չի նե- րէր...» կը օրատախտէ մեզ ամեն մէկ խորհրդի անդամը: Բայց խօ հա- ղարներով չեն թ ափուտ Փարիզում այդ տեսակ հայ պանդխտներ. տա- րեկան հալիւ մէկ-երկուսը լինին: (Ան- կարող ենք): Բնկերութեան նպա- տակից դուրս է այդ: անկարող ենք ...»

պնդում են իրենցը խորհրդի անդամնե- րը: Սակայն, Պարոն անդամներ, խնդ- րեմ ասացէ՛ք, փուչ երազներով և «Բնկերութեան» գանձի ուժին համե- մատ անկարող որեւի յնարական նը- պատակներով ազգին միջոցներէ կա- ըող էք...» (1)

1 Սեպտեմբեր, 85 թ. Փարիզ.

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

—Քաղաքավարութիւնը և Առող- ջապահական Թանձնատուրը տեսնե- լով որ քօլէրան զգալի կերպով կան- հատանայ Մարտէլէն, հետզհետէ կը փակեն հիւանդների օգնութեան գը- րատներակները որոց պէտք չմտար այլ ևս:

—Ներքին գործերի նախարար Պ. Ալէն Թարթէ ուրբաթ օր եկաւ Մար- տէլէ: Բայց որովհետեւ քօլէրան Մար- տէլէի մէջ տկարացած և Թուլօնի մէջ սաստկացած է այժմ, Պ. նախարարը չմտաց այստեղ, այլ նախապէս գնաց Թուլօն օրի առողջական վիճակին նը- կամամբ հարկ եղած անդեղութիւն- ներն անձամբ տեսնալէ յետոյ, շա- բաթ երեկոյ վերադարձաւ Մարտէլէ մէկ օր միայն այստեղ մնալով, եւ մեկնեցաւ երեկ երեկոյ:

—Պուշ-Տիւ-Ռօնի նահանգային ընդ- հանուր ժողովը ուրբաթ օրի նստին մէջ, ուրիշ խնդիրներէ զտու, որոշեց նաեւ որ այսուհետեւ գաղտնական ա- մաւային արձակուրդ լինի յուլիս 10 էն մինչև սեպտ. 15: Մինչև այժմ սո- վորութիւն էր արձակել օգոստ. 1 էն մինչև հոկտեմբեր 6:

—Հետեւեալ մահացուցական մէջ, օրուան անունէն յետոյ և Ա. էն առաջ գրուած թուանշանները ցոյց կը տան, նոյն օր առաւօտեան ժամ 8 էն սկսած մինչև երեկոյեան ժամ 8, Մարտէլլի մէջ զանազան հիւանդութիւններէ մեռ- նոցների ամբողջին թիւը . նոյս յա- ջող և Բ. էն առաջ գրուած թուա- նշանները ցոյց կը տան քօլէրայէն մի- այն մեռնողների թիւը առանձին . իսկ Գ. էն առաջ գրուած թուանշանները, մեռնող աղայների թիւը առանձին:

Սեպտ.	2	դէ.	45	Ա.	20	Բ.	11	Գ.
»	3	եւ.	54	Ա.	12	Բ.	23	Գ.
»	4	ուր.	52	Ա.	44	Բ.	48	Գ.
»	5	չրթ.	41	Ա.	11	Բ.	19	Գ.
»	6	կիր.	42	Ա.	10	Բ.	12	Գ.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐՆԵՐ

—Յայտնի է մեր ընթերցողներին որ Լանտիի հայեր մի յիշատակագիր մո- տուցանելով Լորտ Սալիդալերին, ի- րենց Հայաստանից երաւայեքների վիճակը ներկայացուցած և Պէրլինի գաղնագրի 64 գ. յօդուածի գործադրութիւնը խնդրած էին: Թիւրքիայի հոյերի Կ. Պօլիս նստող պատրիարքը, Յարութիւն Սրբաւղան, հեռագրած էր Լանտիի

(1) Այս նամակ կը հրատարակենք ան- կողմնակարութեան համար. իսկ այս ա- ռիթով մենք մի քանի գրատուութիւններ ունինք անելու յաջորդ թուով:

Ծ. ԽՄԲ.

օտանեան դեսպան Միգիւրիւս փա- շային թէ Լանտիի հայերէն ոչոք ի- րաւունք չունի խօսիլ իր ներկայա- ցուցիչ հայ ազգի և թէ հայեր գոհ են Թիւրք կառավարութեանէ: Միւ- ղիւրիւս փաշան հեռագրով յայտնած է Յարութիւն պատրիարքին թէ իւր տուած հեռագիրը փութացած է ներ- կայացանել Լորտ Սալիդալերին: Stan- dard լրագրի Կ. Պօլի թղթակիցն ալ հեռագրած է թէ Յարութիւն պատ- րիարքի հեռագիրը մեծ գոհունակու- թիւն պատճառել է Բ. Դրան:

Բայց պատրիարքին այդ հեռագիրը հերքող մի նամակ ալ կայ հրատա- րակուած Times լրագրի օգոստ. 14 ի թուին մէջ:

—Ալթամարի Խաչատուր Կաթողի- կոսը ամբատաններ է Խիլանցի ծերու- նի Յակոբ եպիսկոպոսին թէ նա ալ մատ ունի իւր 4000 ոսկինք գողցը- ւելուն մէջ: Յակոբ եպիսկոպոս եր- բեմն Կաթողիկոսական Տեղապահ էր երբ Խաչատուր Կ. Պօլիս կը գտնուէր: Բայց վաղուց է որ հեռացած է նա վանքէն, Կաթողիկոսի արարքներէն զրուած լինելով: Մեղ կը թուի թէ այս գողութեան խնդրին մէջ այնպիսի դարձուածներ կը լինին որ պատիւ չեն բերեր Խաչատուր Կաթողիկոսին:

—Սպանիայի մէջ սաստկացած է յու- ղումը գերմանացիներին դէմ, Քարո- լինեան կղզիներին պատճառով: Հանրա- պետականները առթէն օգուտ քա- ղելով կը գրգռեն ժողովուրդը թա- ղաւորին դէմ: Օգոստ. 31 երեկոյին, Մատրիտի տաթիկանութիւնը փողոց- ները պատերին վրայ փակցուած գը- տաւ յեղափոխական յայտարարու- թիւններ որք կը հրաւիրէին սպանի- ական ժողովուրդը վաճաղել Խաչաճ թագաւորը և Հանրապետութիւն հրա- տարակել:

Times կը գրէ թէ Պիլմարք իշխանը կողէ խնդիրը յանձնել Անգլիայի կա- ռավարութեան իրաւարարութեանը, խաղաղութեամբ վերջացունելու հա- մար: Իշխանը կողէ ժամանակ վա- տկիլ սրպէս զի ճիշդ տեղեկութիւն ստանայ թէ գերմանական նաւատոր- միլը ճիշդ ժամանակին հասած է Քա- րօլին կղզիները գրաւելու համար թէ ոչ: Արդէն սպանիական կառավարու- թիւնը փութացած էր մի նաւատորմից զրկել այդ կղզիներ պաշտպանելու համար, և, եթէ կարելի է հաւատ ըն- ծայել Մատրիտէն սեպտ. 3 ին եկած մի հեռագրի, Բէտրէրօս զօրավարը հեռագիր բնդունած է Փիլիպպեան կղզիների կառավարչէն թէ սպանիա- կան նաւատորմիցը անարգել հասած է Քարօլինեան կղզիները:

Գերմանական լրագիրները կամբաս- տանեն Պրանսոն որ իբր թէ սա կը գրգէ Սպանիային:

Ռուսական լրագիրները այս խնդրի մէջ համակիր են Սպանիային:

—Մատրիտէն կը հեռագրեն սեպտ. 4-ին թէ Գերմանական մի պատե- րազմանաւ, օգոստ. 24 ին յանկար- ծակի մի վաշտ զօրք է հաներ Եա- կղզին որ Քարօլինեան կղզիներէն մին է և Գերմանական գրոշակը պար- ղուեր է այնտեղ:

Այս լուրէն ժողովուրդը սաս- տիկ յուզուած, յարձակած է արմա- նական դեսպանատան վրայ, ապակի- ները խորտակած և «անկից՝ Դերմա- նիա» պօռալով, դեսպանատան դըօ- շտիլը վար առած, զայն պատռուած և կտորները անարգաբար փողոցներին մէջ պատցունելէ յետոյ, հանդի- սաւոր կերպով վառած է ժողովրդի մեծ բաղմութիւն ֆրանսական դես- պանատան առջև գնացել և «կեց- ցէ՛ Պրանսո» պօռալով եռանդաղին համակրութեան ցոյցեր արեր են: Այ- նուհետեւ սպանիական առաջին նա- խարարի պալատին առջև երթալով ազմկայող ցոյցեր արեր և պահան- ջեր են որ անմիջապէս պատերազմ հրատարակուի Ալմանիայի դէմ: Կա- ռավարութիւնը ժողովուրդը ցրուելու համար ստիպուեր է զօրքեր կանչել որք ահամայ կը հնազանդին կառա- վարական այդ հրամանի:

Միւս կողմէ Պէրլինի մէջ ալ սաստիկ յուզում կայ իրենց ազգային պա- տուին եղած այս նախատինքների համար, ճիշդ այն միջոցին որ իրենք ուրախութեան զգացումներով գի- նովցած, Պրանսոյի դէմ Սէտանի յաղթութեան տարեգարծը կը տօ- նէին:

Պատերազմը անխուսափելի կերելի Սպանիայի և Ալմանիայի մէջ: Սպա- նիայի տվմանական դեսպանը հրա- ման ընդունել է Պէրլին վերադառ- նալու և Ալմանիայի սպանիական դեսպանն ալ հեռագիր ընդունած է իւր մեկնումի պատրաստութիւնները տեսնելու համար:

—Voece della Verita կը գրէ թէ Կ. Պօլի խաղաղիւն դեսպանը մի ծրա- գիր ներկայացուցեր է Բ. Դրան, Ափ- րիկեան Տրիպոլիտ իտալիայի հովա- նաւորութեան տակ դնելու համար: Օտանեան կառավարութիւնը բացար- ձակապէս յայտնել է թէ չհամաձայն- ուի մի այդպիսի առաջարկի: Բայց կերելի թէ ջանքեր կը լինին զինք հա- մադելու համար: Յիշեալ լրագրի գը- րածին նայելով, երկար ժամանակէ ի վեր պատրաստուած մի կարգադրու- թիւն է այդ և թէ մեծ պետութիւն- ների մոյրաքաղաքները գտնուող ի- տալական դեսպանները այս խնա- տով հրահանգներ ստացած են ար- դէն:

Հոռովէն կը հեռագրեն թէ Կ. Պօլի դեսպանատունէն մի երկար հե- ոագիր եկած է այս Տրիպոլիտիան խնդրին նկատմամբ հեռագիրը ար- տաքին գործերի պաշտօնատուներ հա- տածին պէս, անգլիական դեսպանին հետ երկար խորհրդակցութիւն եղած է նորա պարունակութեան նկատմամբ:

—Կ. Պօլի առաջադատական Թանձ- նածաղովը որոշեր է որ Վառնաէն եկողները 4 օր քարանթիւնի ենթար- կուին. Դանուբէն, Օտէտէն և Քիւս- թէնճէն եկողները 3 օր. իսկ Խոտ- լիանէն, Քարսիքաէն, Թուրուզէն և Ալ- ժէրիանէն եկողները 42 օր:

—Կ. Պօլէն կը հեռագրեն սեպտ. 2 ին թէ Մերակոյտի անդամ Քեամիկ փաշան և Եվգաֆ Նադրի Ասիմ փա- շան Սալթանի հրամանագրով պաշտօն

ստացան բանակցութիւնները շարունակել Սրբ. Տրամման Վ. օրինակ հետ: Սուրբանը համաձայնեց իր համար այնպիսի մեծ զինուորական զորքեր չհանձնել որոնք հաւանական չեն իր թէ Անգլիան ընդունելու տրամադրել չի: Կոստեն թէ թէ հրոսի նախկին գեւորան Միւնիֆ փաշան որ Վիշի գնացած է այժմ, պաշտօն ունի նաև տեղեկանալու թէ Պրոսիան ինչ գիրք բռնել մտադիր է եթէ Սուրբանը մեր թէ Անգլիայի առաջարկները:

— Սեպտ. 2 ին Սէտանի պատերազմի տարեգրքը տօնեցին Գերմանացիները Պէրլինի մէջ այդ առիթով մի շքեղ զօրահանգէս կատարուեցաւ ուր ներկայ էին Վիլհելմ Կայսրին հետ Պալիէրտի Արնօլֆ իշխանը, Ռուսիայի Միքայէլ մեծ-գեւորը, և այլն:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՍԱՐԳԻՍ Գ. ՀԱՍՏԱՆԵԱՆ

ՅԱՆՅԱՆԱԳԱՏԱՐ Ի ՄԱՐՍԻՅԱ

ԱՐՏԱԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆԵՐԱԾՈՒԹԵԱՆ

ԱՊՐԱՆԱՅ

ԻՄՔԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Հեղինակները կամ թարգմանիչներ որք կողմն ու իրենց գործին վրայ գրադատում հրատարակուի Արմենի մէջ, պէտք է որ երկու օրինակ զրկեն իրենց գրքէ: մէկ խումբադրատան մէջ պահուելու համար, միւսն ալ Ռուսիա զրկուելու համար մեր գրադատ աշխատակցին:

ՍՐԲԱՆՈՅԵ

ԳՐԵՑ ՏԻԿԻՆ Ս. ՏԻՒՍԱԲ

Տիկին Տիւսար Մայրալէն յետոյ իւր ՍՐԲԱՆՈՅԵով կուգայ յուզել ընտանեկան և ընկերական այնպիսի խնդիրներ որք խորին ուշադրութեան արժանի են: Մինչեւ այժմ մեր մէջ այդ մարդիկ միայն կը գրէին և զօրաւոր սեռին իրաւունքները միայն կը պաշտպանէին, դատաւարաւոր կընը մի ստրկական վիճակի: Ուրախալի է տեսնել որ այժմ մեր մէջ ալ կան այնպիսի զարգացած կիներ որք գրելը ձեռք առած ասպարէզ կընեն և կը պաշտպանեն իրենց սեռի բնական և ընկերական իրաւունքները:

Ընկերական, բարոյական և այլն նախապաշարուներ, նոյն իսկ նորամուտ սովորութիւններ, որոց վնասները ակներեւ են այսօր, այնպիսի զօրաւոր տպաւորութիւն ունեցած են հայ ուղեւորները վրայ որ զարգացած համարուած մարդիկ անգամ հրապարակի վրայ կը պաշտպանեն զանոնք, փաստարաններով թէ մեր ապրած «միջավայր» ի պահանջներն են դուրս:

Այսպիսի ժողովրդի և այսպիսի պարագայի մէջ, Տիկին Տիւսարի գործերն նման հեղինակութիւնները զրկու համար երկար աշխատութիւններէ վատ, հրատարակելու համար ալ քաջութիւն կը պահանջեն, զի բնական է որ շատ կողմերէ յարձակումներ լինին:

Կը շնորհաւորենք ուրեմն Տիկին Տիւսարը իւր այդ քաջութեան համար, և կը հրաւիրենք մեր հետաքրքիր ընթերցողներն ալ մի օրինակ ունենալ ՍՐԲԱՆՈՅԵին որ կը ծախուի 20 դր. ի Կ. Պօլիս հայ գրաւորներին մօտ և մասնաւորապէս նորա հրատարակիչ Պ. Յարութիւն Չէնճիրճեանի գրաւորանոցը:

ՅԱՐԱՌԹԻՒՆ Յ. ՉԱՔԱՐԵԱՆ
ԹԱՇ ԽԱՆ, ՊԱՆՃԻ ԳԱՐՈՒ Կ. ՊՈԼԻՍ

Պօլիսէն ի գաւառ և գաւառներէն ի Պօլիս, նոյնպէս և Տաճկաստանի քաղաքներէն Եւրոպա և փոխադարձապէս զրկուելիք ամեն տեսակ վաճառքներու համար ապրանք և յանձնարարութիւնք կընդունուին խիստ համեստ և նպատուոր պայմաններով: Նոյնպէս թուրքերէն, հայերէն և ֆրանսերէն գրեանք, լրագրեր, գրի թուղթ, վաճառականական տոււարներ և այլն և այլն:

Փափագողք վերոյգրեալ հասցէին գիւմելով, ըստ ամենայնի կրնան դո՛ւ լինիլ:

ԳՐԱԿԱՆ ԵԱՐՔՈՒՄ

Այս առումով մի գիտական ամսաթիւի սկսած է հրատարակուիլ, Տնօրէն-Խմբագրապետութեամբ Ն. Տաղաւարեանի, այդ առումով և գիտական երկտասարդի: Յօդու ամսին հրատարակուած Ս. թիւը կը պարունակէ 1. Յառաջարան. 2. Տարւոյնականութիւն և 3. Կենդանի և մեքենայ: Պ. Տաղաւարեան կը գրէ գիտական նիւթերի վրայ պարզ, գիւրահասկանալի և հետաքրքրաշարժ ոճով:

Վեցամեայ բաժնէ գինն է 10 դրու Կ. Պօլիս և 13 դր. Թիւրքիայի գաւառներէն համար: Օտար երկիրներէ համար տարեկանը 5 ֆրանկ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Բաժնորդագրութեան տեղն է Կ. Պօլիս Յակոբեան խան, Արամեան տպարանը:

ՄԱՆՈՒԿԻ ՄԻՔԱՆՈՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ ՈՒԼԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆԿ ԳԱՐԱՍՍ ՍՐԵՆԵԼԵԱՆ ՏԱՃԿԱՍՏԱՆԻ

ՏԵՂԵԳՐՈՒԹԻՒՆԻ ՍՏՐԵՆ ԵՒ ՉԱՐԵՆ
ՀՆԵՆ ԵՒ ՆԱՐԵՆ ՊԵՏԱՆԻ ԴԻՏԱՆՑ

Ա. և Բ. մասերը հրատարակուած են արդէն և կը ծախուին Կ. Պօլիս գրաւորանոցներին մօտ: Գ. մասը մաքի տակ է:

ԱՂԵՔԱՆԴԻ Գ. ՓԱՆՈՍԱՆ

ԵՈՂԵՐ ՈՒ ՅՕՂԵՐ
ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂՈՒԹԻՒՆԻ
ՄԱՍՆ Ա. 1882-85

Նրիտասարդ բանաստեղծին գրած ոտանաւորների հաւաքածոյն է, պատկերազարդ և դեղեցիկ տպագրութեամբ: Գրքին սկիզբը դրուած է Վ. մ. Թոման է-ֆէնտի մի նամակը:

Կը ծախուի Կ. Պօլիս հայ գրաւորանոցներին մօտ: Գին 10 դրու Կ:

Վիճագրութեան մի մամուլ, ֆօրմա Գօլօմիլէ (93/65), իրեն վերաբերեալ պիտոյքներով ծախու հանուած է:

Ուղղը կընայ գիւմել Արմ. Գիւմել տպարանը:

Elles font le tour du monde, apportant partout la santé et le bien-être. La croix blanche sur fond rouge se trouve sur l'étiquette ainsi que le timbre du Gouvernement français. Les Pâtes Suisses sont certainement le produit français le plus populaire aujourd'hui, chez nous aussi. Après trois années de maux d'estomac, par flatulences, manque d'appétit, j'ai voulu essayer de vos Pâtes Suisses, je m'en trouve très bien, veuillez m'en envoyer une autre boîte, à 1 fr 50, et je vous autorise à publier cette lettre «MARCHAND, place Maubert, Paris» A. M. Hertzog, 1882, 28, rue de Grammont, Paris. L'Almanach des Pâtes Suisses est donné gratis dans chaque pharmacie.

TORD-BOYAUX

Destruction infaillible

des Rats, Mulots, etc.

75 CENT. la boîte.

d. t. l. pharm. et march. de coul.

PIOT FRÈRES, Successeurs

de GUERARD et Ce, 28, Rue Ste

Croix-de-la-Brettonnerie, Paris

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄՔԱԳՐ

Մ. ՓԱՐՔՈՒՐԱԿԱՆ

Le Gérant: FÉLIX ENFANTIN.

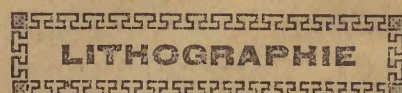
Հայեր. Գ. տպարան Մ. Փարքուրաքանի ՄԱՐՍԻՅԱ
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER, rue Vacon 50.

IMPRIMERIE DU MIDI

TYPOGRAPHIE

M. SCHICKLER

LITHOGRAPHIE

Rue Vacon, 50. - Marseille

Prix-Courants
Factures
Circulaires Commerciales
Entêtes de Lettres
Enveloppes

Spécialité pour Brochures, Catalogues et Mémoires

OUVRAGES DE LUXE

JOURNAUX DE TOUS FORMATS

Cartes de Visite
et d'Adresse
Lettres de Mariage
et de Naissance
Mandats

LETTRES DE DÉCÈS EN 1 HEURE

Affiches en noir et en couleurs, Prospectus

AVIS. — La Maison se recommande par la Netteté de son Travail et par la prompte exécution des Commandes